

Bryssel, 3. heinäkuuta 2026
(OR. en)

11127/26

ECOFIN 917
UEM 321
SOC 446
EMPL 248
COMPET 861
ENV 837
EDUC 303
ENER 459
JAI 897
GENDER 134
JEUN 177
SAN 535
ECB
EIB

ILMOITUS

Lähetäjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	NEUVOSTON SUOSITUS Liettuan talous-, sosiaali-, työllisyys-, rakenne- ja finanssipolitiikasta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena edellä mainittu, komission ehdotukseen COM(2026) 215 final perustuva, neuvoston eri komiteoiden tarkistama ja hyväksymä sekä talous- ja rahoituskomitean viimeistelemä ehdotus neuvoston suositukseksi.

NEUVOSTON SUOSITUS

Liettuan talous-, sosiaali-, työllisyys-, rakenne- ja finanssipolitiikasta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta 29 päivänä huhtikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1263¹ ja erityisesti sen 3 artiklan 3 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1263, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2024, talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta (EUVL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Asetuksessa (EU) 2024/1263 täsmennetään, että talouden ohjausjärjestelmän tavoitteena on edistää tervettä ja kestävä julkista taloutta, kestävä ja osallistavaa kasvua sekä resilienssiä uudistuksilla ja investoinneilla ja ehkäistä liialliset julkisen talouden alijäämät. Asetuksessa säädetään, että neuvosto ja komissio suorittavat talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä monenvälistä valvontaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT', tavoitteiden ja vaatimusten mukaisesti. Eurooppalaiseen ohjausjaksoon sisältyy erityisesti maakohtaisten suositusten laatiminen ja niiden noudattamisen valvonta.
- (2) Komissio antoi 25 päivänä marraskuuta 2025 lausunnon Liettuan alustavasta talousarviosuunnitelmasta vuodeksi 2026. Komissio antoi samana päivänä asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella vuodeksi 2026 varoituskansalaisia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Liettua ei kuulu niihin jäsenvaltioihin, joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Lisäksi komissio antoi suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskevaksi neuvoston suositukseksi, suosituksen neuvoston suositukseksi inhimillisestä pääomasta Euroopan unionissa ja ehdotuksen vuoden 2026 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi suosituksen euroalueen talouspolitiikasta² 21 päivänä huhtikuuta 2026 ja yhteisen työllisyysraportin ja suosituksen inhimillisestä pääomasta 9 päivänä maaliskuuta 2026.
- (3) Komissio julkaisi 29 päivänä tammikuuta 2025 kilpailukykykompassin. Kyseessä on strateginen kehys, jolla pyritään parantamaan unionin maailmanlaajuisia kilpailukykyä seuraavien viiden vuoden aikana. Siinä määritetään kestävä talouskasvun kriittisiksi pilareiksi kolme välttämätöntä muutosta: innovointi, vähähiilistäminen ja kilpailukyky sekä turvallisuus. Kilpailukykykompassi on julkaisemisestaan lähtien ollut eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvän työn johtonuora. Näin varmistetaan, että jäsenvaltioiden talouspolitiikka on EU:n strategisten tavoitteiden mukaista, ja luodaan talouden ohjaamiseen yhtenäinen toimintamalli, jolla edistetään kestävä kasvua, innovointia ja resilienssiä kaikkialla unionissa.

² EUVL C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (4) Vuonna 2026 talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso kehittyy edelleen elpymis- ja palautumistukivälineen³ viimeisen vaiheen täytäntöönpanon myötä. Elpymis- ja palautumissuunnitelmat ovat koheesiopolitiikan rahoituksen ohella olleet olennaisen tärkeitä eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten politiikkatavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska on edellytetty, että suunnitelmilla vastataan tuloksellisesti kaikkiin viime ohjausjaksoilla annetuissa maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin tai merkittävään osaan niistä ja että EU:n koheesiopolitiikan varoin rahoitetuissa ohjelmissa otetaan maakohtaiset suositukset huomioon. Elpymis- ja palautumistukivälineen elinkaaren lähestyessä loppuaan on edelleen olennaisen tärkeää vakiinnuttaa sen puitteissa tuetut ja toteutetut uudistukset ja investoinnit sekä hyödyntää jatkotoimien perustana niistä erityisesti sellaisia, jotka auttavat vastaamaan maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin.
- (5) Komissio julkaisi 3 päivänä kesäkuuta 2026 Liettuaa koskevan maaraportin vuodelta 2026. Siinä arvioidaan Liettuan edistymistä vuoden 2025 maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Liettua on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Tämän analyysin perusteella maaraportissa määritetään polttavimmat haasteet, joita Liettua on edessään. Maaraportissa arvioidaan myös Liettuan edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentämistä koskevien unionin yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (6) Neuvosto antoi 8 päivänä heinäkuuta 2025 komission arvioinnin pohjalta ja sen suosituksesta suosituksen Liettuan kansallisen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman hyväksymisestä⁴. Suunnitelma kattaa vuodet 2025–2029, ja siinä esitetään julkisen talouden sopeutuksen jakautuminen neljälle vuodelle. Neuvosto suositti seuraavia nettomenojen enimmäiskasvuprosentteja: 6,1 prosenttia vuonna 2025, 5,2 prosenttia vuonna 2026, 4,8 prosenttia vuonna 2027, 4,5 prosenttia vuonna 2028 ja 4,3 prosenttia vuonna 2029. Vastaavat kumulatiiviset enimmäiskasvuprosentit perusvuoteen 2024 verrattuna ovat 6,1 prosenttia vuonna 2025, 11,6 prosenttia vuonna 2026, 17,0 prosenttia vuonna 2027, 22,3 prosenttia vuonna 2028 ja 27,5 prosenttia vuonna 2029.
- (7) Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota ja sen vaikutukset muodostavat Euroopan unionille eksistentiaalisen haasteen. Komissio on kehottanut jäsenvaltioita pyytämään koordinoitusti vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisen kansallisen poikkeuslausekkeen aktivoimista, jotta voidaan tukea unionin pyrkimyksiä lisätä puolustusmenoja nopeasti ja merkittävästi⁵, ja Eurooppa-neuvosto pani 6 päivänä maaliskuuta 2025 tämän ehdotuksen tyytyväisenä merkille. Neuvosto antoi komission suosituksesta 8 päivänä heinäkuuta 2025 suosituksen, jossa Liettualle sallitaan suositetuista nettomenojen enimmäiskasvuprosenteista poikkeaminen⁶, Liettuan esitettyä asiaa koskevan pyynnön. Ajanjaksona, jona kansallinen poikkeuslauseke on aktivoituna (2025–2028), Liettulla on mahdollisuus muokata julkisten menojen painopisteitä tai lisätä julkisen talouden tuloja niin, että pysyvästi suuremmat puolustusmenot eivät vaaranna julkisen talouden kestävyyttä keskipitkällä aikavälillä.

⁴ Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä heinäkuuta 2025, Liettuan kansallisen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman hyväksymisestä (EUVL C, C/2025/3959, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3959/oj>).

⁵ Komission tiedonanto ”Puolustusmenot kasvuun vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa”, Bryssel, 19.3.2025, C(2025) 2000 final.

⁶ Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä heinäkuuta 2025, neuvoston Liettualle asetuksen (EU) 2024/1263 nojalla asettamista nettomenojen enimmäiskasvuprosenteista poikkeamisen sallimisesta (kansallisen poikkeuslausekkeen aktivointi) (EUVL C, C/2025/3969, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3969/oj>).

- (8) Liettua toimitti 30 päivänä huhtikuuta 2026 vuotuisen edistymisraporttinsa⁷ vuodelta 2026. Siinä kerrotaan, miten se on edistynyt nettomenojen suositettujen enimmäiskasvuprosenttien noudattamisessa ja sellaisten uudistusten ja investointien toteuttamisessa, joilla vastataan eurooppalaisen ohjausjakson maakohtaisten suositusten yhteydessä määritettyihin keskeisiin haasteisiin.
- (9) Vuonna 2025 reaalisen BKT:n kasvu oli 2,9 prosenttia ja YKHI-inflaatio 3,4 prosenttia. Komission kevään 2026 talousennusteessa reaalisen BKT:n ennakoidaan kasvavan 3,0 prosenttia vuonna 2026 ja 2,1 prosenttia vuonna 2027 ja YKHI-inflaation ennakoidaan olevan 4,4 prosenttia vuonna 2026 ja 2,7 prosenttia vuonna 2027.
- (10) Eurostatin tietojen⁸ perusteella, Liettuan julkisen talouden alijäämä, joka vuonna 2024 oli 1,3 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi 1,8 prosenttiin vuonna 2025, pääasiassa sosiaalisten tulonsiirtojen kasvun ja julkisen sektorin palkkojen nousun vaikutuksesta. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan alijäämä suhteessa BKT:hen on ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella 2,2 prosenttia vuonna 2026 ja 2,7 prosenttia vuonna 2027. Alijäämän kasvu vuosina 2026 ja 2027 johtuu menopuolesta, erityisesti kansallisiin investointeihin (2026), puolustukseen (2027) sekä sosiaalisiin tulonsiirtoihin ja korkoihin (molemmat vuodet) liittyvien menojen kasvusta.

⁷ Vuonna 2026 toimitetut vuotuiset edistymisraportit ovat saatavilla osoitteessa https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

⁸ Eurostat, Euro Indicators, 22.4.2026.

- (11) Komission estimaattien perusteella finanssipolitiikan viritys⁹, johon sisältyvät sekä kansallisin että EU:n varoin rahoitetut menot, oli vuonna 2025 elvyttävä (1,4 % suhteessa BKT:hen). Vuonna 2026 sen ennustetaan olevan elvyttävä (1,0 % suhteessa BKT:hen) ja vuonna 2027 kiristävä (0,4 % suhteessa BKT:hen).
- (12) Eurostatin toimittamien tietojen¹⁰ perusteella Liettuan julkinen velka, joka vuoden 2024 lopussa oli 38,0 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi vuoden 2025 loppuun mennessä 39,5 prosenttiin. Velkasuhteen kasvu vuonna 2025 johtuu pääasiassa virta-varanto-korjauserästä. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen kasvaa ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella 44,6 prosenttiin vuoden 2026 loppuun mennessä ja edelleen 48,4 prosenttiin vuoden 2027 loppuun mennessä. Liettuan julkisen velan kasvun taustalla on merkittäviä virta-varanto-korjauseriä, jotka liittyvät pääasiassa sosiaaliturvarahastojen ylijäämiin, jotka johtavat pikemminkin omaisuuserien kertymiseen kuin velkojen takaisinmaksuun, sekä puolustusmenojen ennakorahoitukseen ja kasvavaan alijäämään.
- (13) Eurostatin tietojen¹¹ perusteella Liettuan julkiset puolustusmenot suhteessa BKT:hen olivat vuonna 2025 yhteensä 2,7 prosenttia, mikä merkitsee viitevuoteen eli vuoteen 2021 verrattuna 1,2 prosenttiyksikön kasvua suhteessa BKT:hen. Vuonna 2026 niiden ennakoidaan komission kevään 2026 talousennusteen mukaan olevan 2,9 prosenttia suhteessa BKT:hen, mikä merkitsee 1,5 prosenttiyksikön kasvua suhteessa BKT:hen vuoteen 2021 verrattuna¹².

⁹ Finanssipolitiikan virityksellä mitataan julkisen talouden perusrahoitusaseman vuotuista muutosta. Sillä pyritään arvioimaan sekä kansallisesti rahoitetuista että unionin talousarviosta rahoitetuista finanssipoliittisista toimenpiteistä talouteen aiheutuvaa sysäystä. Finanssipolitiikan viritystä mitataan seuraavien erotuksena: keskipitkän aikavälin potentiaalinen kasvu ja ii) perusmenojen muutos; perusmenoista vähennetään harkinnanvaraiset tulopuolen toimenpiteet, mutta niihin otetaan mukaan elpymis- ja palautumistukivälineen ei-takaisinmaksettavalla tuella (avustuksilla) ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot.

¹⁰ Eurostat, Euro Indicators, 22.4.2026.

¹¹ Eurostat, julkiset menot julkisyhteisöjen tehtäväluokituksen (COFOG) mukaan.

¹² Naton puolustusmenojen määritelmä eroaa julkisen sektorin tehtäväluokituksen mukaisesta puolustusmenojen määritelmästä. Lisäksi voi esiintyä menojen, erityisesti puolustustarvikkeiden, kirjaamisajankohdasta aiheutuvia eroja, koska Nato-raportoinnissa ei noudateta kirjausajankohtaa koskevia kansantalouden tilinpidon sääntöjä.

- (14) Unioniin kohdistuu edelleen energian toimitushäiriöiden ja hintojen voimakkaan epävakauden riskejä, joita maailmanlaajuisiin öljy- ja kaasumarkkinoihin vaikuttavat geopoliittiset jännitteet pahentavat. Vuosien 2022–2023 energiakriisistä saadut kokemukset osoittivat, että laajoista ja kohdentamattomista toimenpiteistä aiheutuu julkiselle taloudelle suuria kustannuksia ja että ne ovat yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti tehottomia. Sodan puhjettua Lähi-idässä helmikuussa 2026 Liettua on toteuttanut finanssipoliittisia toimenpiteitä lieventääkseen korkeiden energian hintojen vaikutuksia kotitalouksiin ja yrityksiin¹³. Näitä ovat muun muassa kohdentamaton dieselin valmisteveron alennus ja kohdennettu maatalousdieselin valmisteveron alennus, joista molemmat ovat voimassa huhtikuun 16 päivästä kesäkuun 15 päivään 2026. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan näiden toimenpiteiden kustannukset julkiselle taloudelle ovat vuonna 2026 alle 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Komission estimaattien mukaan siinä tapauksessa, että toimenpiteitä jatkettaisiin vuoden 2026 loppuun, niiden kustannukset julkiselle taloudelle olisivat 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2026.
- (15) Komission laskelmien mukaan Liettuan nettomenot kasvoivat 10,5 prosenttia vuonna 2025. Nettomenojen kasvu vuonna 2025 on suurempi kuin suositettu enimmäiskasvu. Poikkeama on vuositasolla 1,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kun otetaan huomioon kansallisen poikkeuslausekkeen sallima puolustusmenojen lisäämiseen liittyvä jousto, nettomenojen kumulatiivinen poikkeama on 0,3 prosenttia suhteessa BKT:hen.

¹³ Tilanne komission kevään 2026 talousennusteen koontipäivänä (4. toukokuuta 2026).

- (16) Komission laskelmien perusteella Liettuan nettomenojen ennakoitaan kasvavan 7,2 prosenttia vuonna 2026 ja 18,4 prosenttia kumulatiivisesti vuosina 2025 ja 2026. Ennakoitu nettomenojen kasvu vuonna 2026 on suositettua enimmäiskasvuprosenttia suurempi niin, että vuotuinen poikkeama on 0,7 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kun tarkastellaan vuosia 2025 ja 2026 yhdessä, ennakoitu nettomenojen kumulatiivinen kasvu on sekin suositettua enimmäiskasvua suurempi; poikkeama on kumulatiivisesti 2,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kun otetaan huomioon kansallisen poikkeuslausekkeen sallima puolustusmenojen lisäämiseen liittyvä jousto, nettomenojen ennakoitu kumulatiivinen poikkeama on 0,7 prosenttia suhteessa BKT:hen, kun tarkastellaan vuosia 2025 ja 2026 yhdessä.
- (17) Julkisen talouden verotulot ovat edelleen alhaiset verrattuna EU:n keskiarvoon – ne olivat 33,3 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024, kun EU:n keskiarvo oli 40,4 prosenttia. Erityisesti juoksevasta kiinteistöverotuksesta ja ympäristöverotuksesta saatavat tulot, jotka ovat vähemmän haitallisia kasvulle, ovat Liettuassa edelleen alhaiset: 0,3 prosenttia ja 1,8 prosenttia suhteessa BKT:hen, kun EU:n keskiarvot ovat 0,9 prosenttia ja 2,1 prosenttia. Vaikka äskettäisellä juoksevan kiinteistöveron uudistuksella parannettiin kiinteistöjen arvojen päivittämistä markkinahintoihin, ensisijaisten asuntojen korkea vapautuskynnys ja veron rajoitettu progressiivisuus rajoittavat edelleen sen tulopotentiaalia. Samanaikaisesti ja vuoden 2026 verouudistuksella käyttöön otetuista myönteisistä muutoksista huolimatta verojärjestelmä sallii edelleen verokeinottelun työsuhteiden, itsenäisen ammatinharjoittamisen ja tiettyjen yritysmuotojen välillä, mikä aiheuttaa vääristymiä, vähentää progressiivisuutta ja heikentää verotulojen kantamista. Vaikka verohallinnon digitalisoinnin edistyminen sekä sähköisten ja esitäytettyjen veroilmoitusten laajamittainen käyttö auttoivat pienentämään arvonlisäverosäännösten noudattamisvajetta 13,2 prosenttiin vuonna 2024, säännösten noudattamiseen liittyy edelleen haasteita ja harmaa talous ylittää edelleen EU:n keskiarvon. Huolimatta edistymisestä fossiilisten polttoaineiden tukien vaiheittaisessa lakkauttamisessa useita kohdentamattomia tukitoimenpiteitä on edelleen käytössä, mukaan lukien lämmitykseen käytettävän maakaasun alennetut valmisteverot ja tiettyihin fossiilisiin polttoaineisiin sovellettava etuuskohtelu. Esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden tuet, joilla ei puututa kohdennetusti energiaköyhyyteen tai todellisiin energiavarmuuteen liittyviin huolenaiheisiin, jotka haittaavat sähköistämistä tai jotka eivät ole ratkaisevia teollisuuden kilpailukyvyn kannalta, voitaisiin poistaa asteittain.

- (18) Viimeaikaisista lisäyksistä huolimatta terveydenhuoltoon, pitkäaikaishoitoon, sosiaaliturvaan ja yleisiin julkisiin palveluihin liittyvät julkiset menot jäävät selvästi alle EU:n keskiarvon, mikä rajoittaa laadukkaiden palvelujen oikea-aikaista ja yhdenvertaista saatavuutta. Eurostatin tietojen¹⁴ perusteella vuonna 2024 sosiaaliturvamenot olivat 14,7 prosenttia suhteessa BKT:hen verrattuna EU:n 19,6 prosenttiin, kun taas terveydenhuoltomenot olivat 5,8 prosenttia suhteessa BKT:hen, verrattuna EU:n 7,4 prosenttiin ja pitkäaikaishoidon menot 1,0 prosenttia verrattuna EU:n 1,7 prosenttiin. Yleisiin julkisiin palveluihin käytettävät menot¹⁵ pysyivät rakenteellisesti alhaisina ja olivat 3,6 prosenttia suhteessa BKT:hen, mikä on EU:n alhaisimpia tasoja. Terveydenhuollossa jatkuva investointien tekemättä jättäminen, myös infrastruktuuriin, vaikuttaa edelleen terveydenhuollon saatavuuteen, laatuun ja tuloksiin. Terveydenhuollon toimintayksiköiden rahoitusmalli ei ole tehokas, koska sairausvakuutusmaksuista saatavat tulot ovat edelleen rakenteellisesti riittämättömiä kattamaan terveydenhuoltopalvelujen kysynnän ja kustannukset, mikä lisää kansallisen sairausvakuutusrahaston alijäämää, terveydenhuoltolaitosten velkoja ja täyttämättömiä lääketieteellisen hoidon tarpeita sekä vaikuttaa siihen, että potilaiden itse suorittamien maksujen osuus on yksi korkeimmista EU:ssa. Lääkkeet ja hammashoito muodostavat kumpikin kolmanneksen näistä maksuista. Sosiaaliturvassa alhaiset menot rajoittavat edelleen tulonsiirtojen köyhyyttä vähentävää vaikutusta, kun taas sosiaalipalvelujen tarjonnassa on edelleen puutteita, mikä johtuu myös nykyisen rahoitusmallin heikkoudesta. Liettua rahoittaa huomattavan osan sosiaalipalveluista kansallisesta talousarviosta ja aikoo ottaa käyttöön yksilöllisiä sosiaalipalvelukoreja, joissa asetetaan vähimmäisrahoitustasot. Kunnallisista talousarvioista rahoitettavat sosiaalipalvelut ovat tästä huolimatta edelleen epätasaisia eri kunnissa eivätkä täysin vastaa todellista kysyntää. Niille on usein ominaista pitkät odotusajat ja riittämätön kunnallinen rahoitus.

¹⁴ Eurostat, julkiset menot julkisyhteisöjen tehtäväluokituksen (COFOG) mukaan.

¹⁵ COFOG-luokituksen mukaan ”yleisillä julkisilla palveluilla” tarkoitetaan varainkäyttöä valtion kaikkiin toimintoihin, kuten keskushallintoon, lainsäädäntö- ja toimeenpanoelimiin, finanssi- ja ulkoasioihin, julkisen velan hoitoon liittyviin taloustoimiin ja sisäisiin tulonsiirtoihin hallinnon tasojen välillä.

- (19) Paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen, merkityksellinen ja oikea-aikainen osallistuminen on edelleen olennaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen unionin rahoitusvälineiden onnistuneeseen täytäntöönpanoon, myös eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä.
- (20) Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF), Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) ja koheesiorahaston tuki kanavoidaan koheesiopolitiikan ohjelmiin. Niiden toteuttaminen on Liettuassa EU:n tason keskivauhtia nopeampaa sekä hankkeiden valinnan että maksujen osalta. On tärkeää säilyttää nykyinen vauhti ja maksimoida samalla investointien käytännön vaikutus. Liettua toteuttaa koheesiopolitiikan ohjelmissaan jo nyt toimia kilpailukyvn ja kasvun edistämiseksi. Toteuttamista voi kuitenkin olla tarpeen vahvistaa edelleen joillakin osa-alueilla. Tällaisia osa-alueita ovat esimerkiksi alueiden välillä edelleen esiintyvät erot, innovointisuorituskyky suurten kaupunkikeskusten ulkopuolella, liikenteen hiilestä irtautuminen ja julkisten palvelujen saatavuus erityisesti maaseutualueilla. Samaan aikaan Liettuan on kuitenkin nopeutettava oikeudenmukaisen siirtymän rahaston täytäntöönpanoa, sillä sen varojen maksaminen päättyy vuoden 2026 lopussa. On olennaisen tärkeää varmistaa, että Liettuan koheesiopolitiikan rahastojen väliarvioinnissaan yksilöimät uudet investoinnit, erityisesti ne, jotka liittyvät väliarviointiasetuksessa¹⁶ määritettyihin viiteen painopisteeseen, toteutuvat nopeasti ja tuloksellisesti.

¹⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2025/1914, annettu 18 päivänä syyskuuta 2025, asetusten (EU) 2021/1058 ja (EU) 2021/1056 muuttamisesta väliarvioinnin yhteydessä strategiaan haasteisiin vastaamiseksi toteutettavien erityistoimenpiteiden osalta.

- (21) EU:n itäisellä ulkorajalla sijaitsevana maana Liettualla on edessään lisähaasteita, jotka haittaavat sen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen näkymiä, kun nykyiset rakenteelliset haasteet pahenevat. Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan vaikutukset lisäävät turvallisuuspaineita, häiritsevät rajat ylittävää taloudellista toimintaa sekä vähentävät investointien houkuttelevuutta ja rajoittavat edelleen rahoituksen saantia. Ihmisiä ja elintärkeää infrastruktuuria koskevat turvallisuushuolet edellyttävät investointeja pelastuspalveluun, varautumiseen ja sotilaalliseen liikkuvuuteen koko maassa, mikä voisi tarjota mahdollisuuksia alueiden talouksille mutta samalla lisätä julkisten palvelujen rahoituspaineita.
- (22) Liettualla on edessään useita haasteita, jotka liittyvät pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) rahoitusmahdollisuuksien parantamiseen, innovointikapasiteetin vahvistamiseen, energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käyttöönoton lisäämiseen, sosiaalisen suojelun ja terveydenhuoltojärjestelmien vahvistamiseen sekä koulutuserojen ja työmarkkinoilla tarvittavissa taidoissa olevien erojen kaventamiseen.

- (23) Pankkiala on EU:n mittapuulla edelleen vahva, mutta voimakas riskien välttäminen ja rakenteelliset rajoitteet haittaavat rahoituksen saantia. Pankeilla on runsaasti likviditeettiä ja talletuksia, mutta jatkuvista tehottomuuksista johtuen ne käyttävät niistä suhteellisen pienen osuuden luotonantoon. Samalla Liettuan pääomamarkkinoiden syvyys ja likviditeetti ovat edelleen vähäisiä huolimatta toimista, joilla on pyritty edistämään alueellista yhdentymistä Viron ja Latvian kanssa. Nasdaq Vilnan markkina-arvo on noin 6,2 prosenttia suhteessa BKT:hen (vuoden 2025 kolmas neljännes), mikä on selvästi alle vuotta 2009 edeltävän tason (30 %) ja EU:n keskiarvon (69,9 %). Markkina-arvoa heikentää pörssiyhtiöiden vähäinen määrä, joka rajoittaa investointimahdollisuuksia ja paikallisen pääoman hankintaa. Lisäksi Liettuan parlamentti (Seimas) muutti eläkkeiden kertymistä koskevaa lakia kesäkuussa 2025. Muutoksella korvattiin eläkejärjestelmän toisen pilarin automaattinen jäsenyys vapaaehtoisella osallistumisella ja annettiin kattava mahdollisuus nostaa eläkesäästöt osittain tai kokonaan. Nämä muutokset ovat vähentäneet merkittävästi (38 % vuoden 2026 ensimmäisellä neljänneksellä) osallistumista ja vähentäneet entisestään Liettuan eläkerahastoihin kertyneitä, jo nyt hyvin alhaisia säästöjä, jotka olivat 12,2 prosenttia suhteessa BKT:hen vuoden 2024 lopussa ennen uudistusta.

- (24) Innovointitoiminta on Liettuassa edelleen kohtalaisella tasolla. Maa suoriutuu useilla tutkimus- ja innovointi-indikaattoreilla mitattuna EU:n keskiarvoa heikommin. Vaikka julkiset tutkimus- ja kehitysinvestoinnit ovat saavuttamassa kansalliset tavoitteet, Liettuan T&K-intensiteetti (noin 1 % suhteessa BKT:hen) on selvästi alle EU:n keskiarvon (2,24 %). Tämä johtuu pääasiassa yritysten tutkimus- ja kehitysinvestointien alhaisesta tasosta (kolmasosa EU:n keskiarvosta). Myös patenttihakemusten määrä on edelleen kolme kertaa pienempi kuin EU:ssa keskimäärin. Vaikka Liettua tarjoaa avokätisesti T&K-verokannustimia, niiden käyttö pk-yrityksissä on edelleen vähäistä. Verokannustimien tarkistamiseksi ja virtaviivaistamiseksi talous- ja innovaatioministeriö on ehdottanut uudistusta, jolla yksinkertaistettaisiin kannustimien hakuprosessia, mutta hallitus ei ole vielä hyväksynyt uudistusta. Yksityisten T&K-investointien edistämiseksi Liettua voisi lisäksi hienosäätää verokannustimia tukemaan nuoria yrityksiä, jotka ovat vielä tappiollisia.
- (25) Osallistuminen luonnontieteiden, teknologian, insinööritieteiden ja matematiikan (STEM-aineet) korkea-asteen koulutukseen on edelleen vähäistä (25 % verrattuna EU:n 32 %:n tavoitteeseen). Sukupuolten väliset erot ovat suuria (naisten osuus STEM-aineiden opiskelijoista on vain 27,3 % verrattuna EU:n keskiarvoon, joka on 32,2 %). Yhdessä korkean keskeyttämisasteen ja STEM-tutkinnon suorittaneiden suhteellisen alhaisen työllistymisasteen kanssa tämä myötävaikuttaa jatkuvaan työvoimapulaan siirtymän sekä kasvun kannalta keskeisillä aloilla, erityisesti tieto- ja viestintäteknologian alalla. Vaikka Kaunasin ja Vilnan ulkopuolisilla alueilla oleville opiskelijoille on otettu käyttöön lisää STEM-apurahoja, tarvitaan lisää kohdennettuja toimenpiteitä kannustamaan opintoihin hakeutumista, kaventamaan sukupuolten välistä eroa ja vähentämään keskeyttämisastetta.

- (26) Liettuan julkisen ja yksityisen sektorin tieteellisten yhteisjulkaisujen määrä on EU:n alhaisin, kun taas yritysten rahoittamaan tutkimus- ja kehitystoimintaan osoitetut julkiset menot ovat kolmanneksen EU:n keskiarvosta. Molemmat indikaattorit viittaavat heikkoon yhteyteen tiedeyhteisön ja yritysten välillä. Tärkeä taustatekijä tälle on julkisen tieteellisen perustan rakenteellinen ja institutionaalinen heikkous, sillä tutkimus- ja innovointivalmiudet ovat jakautuneet useiden yliopistojen ja tutkimuslaitosten välille. Liettua aikoo tehdä kattavan arvioinnin koko julkisesta tutkimusperustasta – yliopistoista, korkeakouluista ja tutkimuslaitoksista. Arviointi alkaa kuitenkin vasta vuonna 2028. Lisäksi vaikka Liettuan nykyinen teollis- ja tekijänoikeusjärjestelmä mahdollistaa yliopistojen ja yritysten yhteisen omistajuuden, yritykset eivät aina ole tietoisia tästä joustavasta järjestelmästä, mikä haittaa tiedeyhteisön ja yritysten välistä yhteistyötä.
- (27) Alueelliset erot ovat Liettuassa edelleen merkittäviä ja kasvavat entisestään, sillä väestö, korkeammat tuloluokat ja laadukkaat julkiset palvelut keskittyvät Vilnaan ja muutamaan muuhun suureen kaupunkiin, kun taas muut maakunnat ja erityisesti maaseutualueet jäävät jälkeen. Vaikka kuntien välisen yhteistyön oikeusperustaa on vahvistettu, yhteistyö on käytännössä edelleen rajallista ja hajanaista, ja sitä rajoittavat alikehittyneet kustannustenjakojärjestelyt, epätasaiset hallinnolliset valmiudet ja julkisen talouden korkea keskittymisaste. Yhteistyön toteutus on tähän mennessä perustunut pitkälti tilapäisiin sopimuksiin, delegointi- tai sopimusmalleihin ja alakohtaisiin järjestelyihin, eikä yhteisten palvelujen kestävälle tarjoamiselle useassa kunnassa ole järjestelmällistä kehystä. Vahvempi institutionaalinen tuki yhdessä asianmukaisten kannustimien kanssa auttaisi yhdistämään resursseja, parantamaan julkisten palvelujen ja infrastruktuurin tarjontaa ja houkuttelemaan investointeja jäljessä oleville alueille.

- (28) Liettua on edistynyt kotimaisen uusiutuvan energian kapasiteetin laajentamisessa. Kapasiteetti kasvoi aurinko- ja maatuulivoiman voimakkaan kasvun vaikutuksesta 6 121 megawattiin vuonna 2025, mikä on yli 30 prosenttia verrattuna vuoteen 2024. Liettua on myös laajentanut hajautettua uusiutuvan energian tuotantoa. Liettua pyrkii vähentämään riippuvuuttaan tuontisähköstä, mutta järjestelmän joustavuuden laajentamisessa ja uusiutuvaa energiaa koskevien hankkeiden markkinoiden yhdentymisen varmistamisessa on edelleen haasteita. Tämä altistaa maan ulkoisille hintavaihteluille ja vahvistaa tarvetta suojella elintärkeää infrastruktuuria mahdollisten toimitusriskien välttämiseksi. Liettua on vahvistanut sähköjärjestelmäänsä muun muassa virtaviivaistamalla lupamenettelyjä, investoimalla siirtoinfrastruktuuriin ja varastointiin sekä synkronoimalla sähköverkkonsa Manner-Euroopan synkronialueen kanssa. Verkkokapasiteetin, järjestelmän joustavuuden ja rajat ylittävien yhteenliitäntöjen rajoitukset rajoittavat kuitenkin edelleen uusiutuvan energian integrointia ja edistävät hintojen epävakautta.
- (29) Asuinrakennusten energiankulutus kasvaa edelleen, kun olemassa olevan asuntokannan laajeneminen ja olemassa olevien rakennusten pinta-alan kasvu ylittävät peruskorjaustoimenpiteistä saatavat tehokkuushyödyt. Lämmityksen ja jäähdytyksen osuus asuinalueiden energiankulutuksesta on 79 prosenttia ja perustuu edelleen suurelta osin maakaasuun, vaikka uusiutuvien energialähteiden käyttö lisääntyy. Huolimatta merkittävistä toimista, joita viime vuosina on tehty rakennusten peruskorjausten koordinoinnin parantamiseksi ja edistämiseksi, Liettua on vaarassa jäädä primäärienergian kulutuksen vähentämistä vuoteen 2030 mennessä koskevasta tavoitteestaan (15 %), mikä puolestaan haittaa edistymistä energiavarmuuden parantamisessa ja energiaköyhyyden torjunnassa. Rakennusten peruskorjauksia on jatkettava ja nopeutettava energiantarpeen sekä lämmityksen ja jäähdytyksen kustannusten vähentämiseksi. Näiden toimenpiteiden toteuttamiselle on rakenteellisia haasteita, muun muassa työvoimapulan kaltaisia täytöntöönpanon pullonkauloja, jotka on ratkaistava.

- (30) Lietualla on haasteita siirtymässään kohti kiertotaloutta ja nollanettoteollisuutta. Uudelleenkäytön ja kierrätyksen edistyminen on pysähtynyt, ja käsittely on edelleen keskittynyt jätehierarkian alemmille tasoille. Liettuan resurssituottavuus on kaksi kertaa EU:n keskiarvoa alhaisempi ja EU:n neljänneksi alhaisin, mikä vaikuttaa teollisuuden resurssitehokkuuteen ja tuotantokustannuksiin. Kiertomateriaalien käyttöaste on kolme kertaa alhaisempi EU:n keskiarvoa alhaisempi ja on pysynyt samalla tasolla viimeisten kymmenen vuoden ajan. Teollisuus ei ole Liettuassa merkittävä päästölähde, mutta sen päästöintensiteetti on lähes kaksinkertainen EU:n keskiarvoon verrattuna. Teollisen tuotannon hiilestä irtautumiselle, kiertotaloudelle ja nollanettoteknologialle ei tästä huolimatta ole yhdenmukaistettua kehystä, jossa yhdistettäisiin poliittisia kannustimia ja rahoitusmekanismeja. Samalla teollinen siirtymä voitaisiin yhdistää siirtymiseen kohti kiertotaloutta erityisesti pakkausten, rakennusmateriaalien ja biotalouden arvoketjujen osalta. Liettuan toimitusketjut ovat riippuvaisempia ekosysteemipalveluista kuin EU:ssa keskimäärin, kun taas liikenneinfrastruktuurin haavoittuvuus ilmastoon liittyville riskeille on EU:n suurimpia. Investoinnit luonnonpääoman suojeluun ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen ovat siksi tärkeitä taloudellisen kilpailukyvyn kannalta.

- (31) Liikenteen päästöt ovat Liettuassa jatkuvasti korkeat, ja tieliikenteen osuus taakanjakoon kuuluvista päästöistä oli 44 prosenttia vuonna 2024. Huolimatta alustavista toimista kestävä liikenteen lisäämiseksi, matkustajaliikenteelle on ominaista äärimmäinen autoriippuvuus, sillä 92,1 prosenttia matkoista tehtiin yksityisajoneuvoilla vuonna 2024. Tilanteeseen vaikuttaa osaltaan yksi EU:n vanhimmista ja saastuttavimmista autokannoista, jossa yli 27 prosenttia ajoneuvoista on vähintään 20-vuotiaita ja edelleen 63,4 prosenttia on dieselkäyttöisiä. Puhtaampien vaihtoehtojen käyttöönotto on edelleen hidasta, sillä akkusähköajoneuvojen osuus markkinoilla rekisteröidyistä uusista ajoneuvoista oli vain 5,9 prosenttia vuonna 2024, mikä on huomattavasti alle EU:n keskiarvon, joka on 13,6 prosenttia. Verotukselliset esteet, kuten vuotuisen autojen ympäristöveron puuttuminen, hidastavat autokannan uusiutumista, kun taas raskaiden hyötyajoneuvojen sähköisten tiemaksujen puute haittaa vihreiden rahtivaihtoehtojen käyttöönottoa. Joukkoliikenteen koordinoinnin ja houkuttelevuuden parantamiseksi on meneillään toimia, mutta ne eivät ole vielä johtaneet merkittävään liikennemuotosiirtymään. Joukkoliikenteen käyttöönottoa vaikeuttavat huonot kuntien väliset yhteydet ja hajanainen suunnittelu. Rautatieliikenteessä on edelleen käyttämätöntä potentiaalia hiilestä irtautumiseen, mutta sen ympäristövaikutuksia rajoittaa alhainen 7,9 prosentin sähköistämisaste, kun EU:n keskiarvon on 56,9 prosenttia. Kaišiadorys–Klaipeda-radan sähköistämisen kaltaiset hankkeet etenevät, mutta rajat ylittävä Rail Baltica -hanke viivästyy, eikä sen odoteta valmistuvan ennen vuotta 2030.
- (32) Liettuan terveydenhuoltojärjestelmän ongelmia ovat korkea terveydenhuollon keinoin vältettävissä oleva kuolleisuus ja EU:n keskiarvoa lyhyempi syntymähetken elinajanodote. Lisäksi terveydenhuollon tuloksissa korostuvat EU:n keskiarvoa korkeampi työikäisten kuolleisuus sekä se, että merkittäväällä osalla väestöstä on vaikeuksia saada laadukkaita terveydenhuoltopalveluja. Lisäksi terveydenhuoltojärjestelmä kärsii terveydenhuoltoalan työntekijäpulasta erityisesti syrjäisillä alueilla ja hoitohenkilöstön ikääntymisestä, jotka vaikuttavat terveydenhuoltopalvelujen tarjoamiseen. Myös lääkärin epätasainen maantieteellinen jakautuminen ja yleislääkärin suhteellisen alhainen palkkaus rajoittavat hoitoon pääsyä. Lisäksi pitkäaikaishoitojärjestelmään kohdistuu merkittäviä haasteita, sillä pitkäaikaishoitotyöntekijöiden määrä sataa 65 vuotta täyttänyttä henkilöä kohti on vähäinen ja kattavan integroidun pitkäaikaishoitomallin toteutus on kesken.

- (33) Viimeaikaisten uudistusten, kuten vähimmäistoimeentulouudistuksen, meneillään olevasta toteuttamisesta huolimatta Liettualla on edelleen merkittäviä haasteita tuloerojen, köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnassa, ja edistyminen on toistaiseksi vähäistä. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien osuus kasvoi vuonna 2025 toista vuotta peräkkäin 26,3 prosenttiin, mikä on selvästi yli EU:n keskiarvon ja aiheuttaa merkittävän vaaran, että Liettuan vuoden 2030 köyhyyden vähentämistavoite jää saavuttamatta. Myös tuloerot ovat edelleen EU:n suurimpien joukossa. Tämä koskee erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä, varsinkin vammaisia henkilöitä – joiden köyhyys- ja syrjäytymisriski on edelleen suurin EU:ssa – 65 vuotta täyttäneitä sekä maaseutualueilla ja syrjäisillä alueilla asuvia ihmisiä. Nämä haasteet viittaavat heikkouksiin sosiaaliturvajärjestelmän (myös eläkkeiden) kattavuudessa, riittävyudessa ja vaikuttavuudessa. Sosiaalietuuksien köyhyyttä vähentävä vaikutus on edelleen vähäinen huolimatta vähäisestä parannuksesta vuonna 2025. Keskeisten etuuksien riittävyys on edelleen alhainen, koska keskimääräiset työttömyysetuudet, vanhuuseläkkeet ja toimeentulotuki jäävät köyhyysrajan alapuolelle, kun taas kattavuudessa on edelleen puutteita erityisesti itsenäisiä ammatinharjoittajia ajatellen. Toisen pilarin eläkejärjestelmään hiljattain tehdyt muutokset, mukaan lukien automaattisen jäsenyyden lopettaminen ja eläkesäästöjen nostovaihtoehtojen laajentaminen, voivat heikentää tulevien eläkkeiden riittävyttä entisestään. Sosiaalipalvelujen saatavuudessa on edelleen merkittäviä alueellisia eroja kuntien välillä. Sosiaalipalvelujen tarjonta on edelleen epätasaista ja niiden rahoitus on liian riippuvaista EU-rahoituksesta eikä vastaa riittävän hyvin paikalliseen kysyntään. Kattavien paikallistason tietojen, keskitetyn tietokannan ja sosiaalipalvelujen toimivan keskitetyn seurantajärjestelmän puute pahentaa näitä heikkouksia ja rajoittaa sosiaalipalvelujen tarjonnan valvontaa, suunnittelua ja hallintaa koko maassa.

- (34) Sosiaalisen asuntotuotannon asunnon hakijoita on Liettuassa edelleen hyvin paljon ja odotusajat ovat pitkiä. Vuonna 2025 jonotuslistoilla oli 10 750 perhettä ja sosiaalisen asuntotuotannon asunnon keskimääräinen odotusaika oli 5,53 vuotta. Vaikka sosiaalisen asuntotuotannon asunnon saatavuuden ja laadun parantamiseen on varattu huomattavia määriä EU-rahoitusta, näiden toimien odotetaan ratkaisevan ongelman vain osittain. Tämä korostaa tarvetta lisätoimenpiteille, kuten lisäasuntojen rakentamiselle ja asianmukaiselle sosiaalipolitiikalle, jotta varmistetaan, että sosiaalinen asuntotuotanto täyttää perustason laatu- ja turvallisuusvaatimukset ja on haavoittuvien ryhmien saavutettavissa.
- (35) Koska inhimillisellä pääomalla on ratkaiseva rooli unionin kilpailukyvyn ja strategisen riippumattomuuden parantamisessa, neuvosto suositti vuonna 2026, että jäsenvaltiot toteuttavat toimia, joilla vastataan kiireellisesti inhimilliseen pääomaan liittyviin, kilpailukykyä haittaaviin rakenteellisiin haasteisiin osaamisen ja koulutuksen osa-alueilla. Liettualle osoitetuilla vuoden 2026 maakohtaisilla suosituksilla voidaan myötävaikuttaa inhimillistä pääomaa unionissa koskevan neuvoston suosituksen noudattamiseen.
- (36) Liettuan yleissivistävän koulutusjärjestelmän sitkeitä haasteita ovat muun muassa eriarvoisuus ja merkittävät erot kaupunkien ja maaseudun välillä. Maaseutualueilla osallistuminen varhaiskasvatukseen on vähäisempää ja oppimistulokset heikompia. Vaikka elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitetut aloitteet, kuten Vuosituhannen koulu - ohjelma, ovat parantaneet osallisuutta ja oppimistuloksia joissakin kouluissa, viimeaikaiset politiikkamuutokset, jotka mahdollistavat pienemmät luokat maaseutulukioissa, saattavat heikentää edistymistä kouluverkoston laadun, tasa-arvoisuuden ja tehokkuuden parantamisessa.

- (37) Opettajista on jatkuvaa pulaa erityisesti maaseudulla ja STEM-aineissa. Koulutusjärjestelmällä on merkittäviä haasteita, sillä lähes puolet nuorista opettajista aikoo vaihtaa ammattia viiden vuoden kuluessa ja ikääntyneiden opettajien osuus yläkouluissa on EU:n suurin. Näiden puutteiden korjaamiseksi on olennaisen tärkeää toteuttaa kohdennettuja toimenpiteitä opettajien houkuttelemiseksi ja säilyttämiseksi.
- (38) Keskeisten alojen, kuten terveydenhuollon, julkishallinnon, liikenteen ja rahoituksen, työvoimapula tuo esiin nykyisen koulutusjärjestelmän heikkoudet. Liettuan ammatillinen koulutus ei ole edelleenkään riittävän houkutteleva, millä on suora vaikutus työvoimapulaan. Ammatillisen koulutuksen ohjelmien vetovoiman puute pahentaa työvoiman vajeita, jotka haittaavat taloudellista tuottavuutta ja kasvua. Uraohjauksen vahvistaminen kouluissa käytännön toimenpiteillä, kuten työnvarjostamisella ja työnantajavierailuilla ammatillisessa koulutuksessa, voisi merkittävästi parantaa opiskelijoiden tietoa ammatillisista mahdollisuuksista ja parantaa ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta. Korkea-asteen koulutusta koskevien merkittävien uudistusten myötä Liettua on ryhtynyt toimiin lisätäkseen korkea-asteen koulutuksen työmarkkinarelevanssia, mutta tulosten paranemista työmarkkinoihin mukautumisen osalta odotetaan vasta vuodesta 2028 lähtien. Aikuiskoulutuksen työmarkkinarelevanssin ja kattavuuden jatkuva vahvistaminen erityisesti työttömien, alhaisen osaamistason henkilöiden ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien osalta on olennaisen tärkeää osaamisvajeiden ja työvoimapulan korjaamiseksi.

- (39) Jatkuva työttömyys, mukaan lukien pitkäaikaistyöttömyys, osoittaa, että aktiivisen työvoimapolitiikan toiminnassa on heikkouksia. Liettuassa aktiivisen työvoimapolitiikan kysyntä ylittää jatkuvasti osallistujien todellisen määrän, mikä heikentää näiden politiikkojen kattavuutta ja siten työttömien integroitumista työmarkkinoille. Vaikka aktiivinen työvoimapolitiikka perustuu suurelta osin EU-rahoitukseen, tämä rahoitus on kulumassa loppuun. Yhdessä riittämättömien talousarviomäärärahojen ja kasvavien poliittisten kustannusten kanssa tämä on tärkein tekijä aktiivisen työvoimapolitiikan vähäisen kattavuuden taustalla. Aktiiviseen työvoimapolitiikkaan osallistuminen laski vuonna 2025 lähes kolmannekseen vuoden 2024 tasosta, ja sen odotetaan pysyvän tällä tasolla myös vuonna 2026. Kansallisen rahoituksen lisääminen ja kestävä rahoitusmallin kehittäminen voisivat parantaa aktiivisen työvoimapolitiikan kattavuutta ja auttaa vähentämään työttömyyttä. Nopeasti ikääntyvä yhteiskunta ja työvoiman ennakoitu supistuminen edellyttävät lisätoimia vammaisten henkilöiden, koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, jotka tarvitsevat muita toimia aktiivisen työvoimapolitiikan lisäksi, työmarkkinoille integroitumisen edistämiseksi. Näihin haasteisiin vastaaminen auttaisi myös tukemaan ylöspäin tapahtuvaa sosiaalista lähentymistä komission yksiköiden sosiaalisen lähentymisen kehyksestä tekemän toisen vaiheen maa-analyysin¹⁷ mukaisesti.
- (40) Koska euroalueen jäsenvaltioiden taloudet ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa ja koska ne myötävaikuttavat yhdessä talous- ja rahaliiton toimintaan, neuvosto suositti vuonna 2026, että euroalueen jäsenvaltiot toteuttavat – myös elpymis- ja palautumissuunnitelmiansa kautta – toimia vuonna 2026 annetun, euroalueen talouspolitiikkaa koskevan suosituksen noudattamiseksi. Liettualle annettava suositus 1 auttaa noudattamaan ensimmäistä, toista ja kolmatta euroalueen suositusta, suositus 2 auttaa noudattamaan neljättä euroalueen suositusta, suositus 3 auttaa noudattamaan viidettä, seitsemättä ja yhdettätoista euroalueen suositusta, suositus 4 auttaa noudattamaan seitsemättä euroalueen suositusta ja suositukset 5 ja 6 auttavat noudattamaan viidettä euroalueen suositusta,

¹⁷ [SWD\(2026\) 122 – Toisen vaiheen maa-analyysi sosiaalisesta lähentymisestä sosiaalisen lähentymisen kehyksen mukaisesti, 2026.](#)

SUOSITTAA, että Liettua toteuttaa vuosina 2026 ja 2027 toimia, joilla se

1. hillitsee nettomenoja, jotta ne pysyvät neuvoston 8 päivänä heinäkuuta 2025 suositettujen enimmäiskasvuprosenttien mukaisina, kun otetaan huomioon suositetusta nettomenojen enimmäismäärästä vuoteen 2025 mennessä kertynyt poikkeama ja komission vuodeksi 2026 ennakoima olennainen poikkeama, ja hyödyntää samalla neuvoston aktivoiman kansallisen poikkeuslausekkeen mukaista joustoa; lisää yleisiä puolustus- ja turvallisuusmenoja sekä puolustusvalmiutta ja varmistaa samalla velkakestävyys- ja varainkäytön tehokkuuden sekä mukauttaa talousarviota asteittain rakenteellisesti suurempien puolustusmenojen ylläpitämiseksi; varmistaa, että toimenpiteet, joita toteutetaan energian hintojen nousun vaikutusten lieventämiseksi, ovat väliaikaisia, haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien suojelemiseen tai energiantensiivisten yritysten tarpeisiin kohdennettuja sekä energiansäästökannustimet säilyttäviä ja että niistä julkiselle taloudelle aiheutuvat kustannukset ovat sopusoinnussa EU:n finanssipolitiikan kehyksen puitteissa tehtyjen sitoumusten kanssa; laajentaa edelleen julkisyhteisöjen tuloja lisäämällä kasvua vähemmän haittaavien verojen roolia, parantamalla verosäännösten noudattamista, edelleen järjestyksellisesti ja yksinkertaistamalla erityisiä verojärjestelmiä ja jatkamalla fossiilisten polttoaineiden kohdentamattomien tukien asteittaista poistamista; tarjoaa riittävästi rahoitusta terveydenhuoltoon, sosiaaliturvaan ja yleisiin julkisiin palveluihin sekä parantaa sosiaali- ja terveydenhuollon laitosten rahoitusmalleja;
2. varmistaa elpymis- ja palautumistukivälineen puitteissa toteutettujen uudistusten ja investointien jatkuvuuden; pitää yllä koheesiopolitiikan ohjelmien toteuttamisvauhtia ja tarvittaessa hyödyntää varojen uudelleenkohdentamista koheesiopolitiikan säännösten väliarvioinnin yhteydessä sovittuihin strategisiin painopisteisiin ja joustomahdollisuuksiin; vastaa sosioekonomiseen kehitykseen, turvallisuuteen ja siviilivalmiuteen liittyviin ainutlaatuisiin haasteisiin, jotka vaikuttavat erityisesti unionin itäisellä ulkorajalla sijaitseviin alueisiin, myös tarpeeseen investoida kaksikäyttöinfrastruktuuriin.

3. parantaa pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia saada rahoitusta muun muassa edistämällä kilpailua rahoituspalvelualalla, lisäämällä pääomamarkkinoiden likviditeettiä ja kannustamalla laajempaa osallistumista rahoitusmarkkinoille; helpottaa yksityisiä investointeja tutkimukseen ja kehitykseen muun muassa tarkistamalla nykyisiä verokannustimia; kehittää kannustimia tiedeyhteisön ja yritysten yhteistyölle muun muassa vahvistamalla julkisen tieteellisen perustan valmiuksia edistää yritysten innovointia; kannustaa, varsinkin naisia, hakeutumaan keskiasteen jälkeisiin STEM-opintoihin; kaventaa alueellisia eroja vahvistamalla institutionaalista tukea ja kannustimia, joilla edistetään kuntien välistä yhteistyötä yhteisten julkisten palvelujen tarjoamisessa ja investointien houkuttelemiseksi alueille;
4. vähentää edelleen riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja energiantuonnista sekä varmistaa sähköverkon riittävän kapasiteetin ja pääsyn sähköverkkoon uusiutuvan energian käyttöönoton tukemiseksi; nopeuttaa ja laajentaa rakennusten peruskorjauksia muun muassa puuttumalla täytöntöönpanon pullonkauloihin, kuten työvoimapulaan; edistää teollisuuden puhdasta muutosta ja siirtymistä kiertotalouteen muun muassa lisäämällä resurssituottavuutta; nopeuttaa liikenteen vähähiilistämistä, erityisesti maantie- ja rautatieliikenteen osalta, myös Rail Baltican valmistumisen kautta, ja parantaa julkisen ja kestävän liikenteen koordinointia ja houkuttelevuutta sen käyttöönoton lisäämiseksi;
5. parantaa pääsyä perusterveydenhuoltoon sekä ehkäisevään ja yhteisöperustaiseen hoitoon ja lisää terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon ammattilaisten saatavuutta erityisesti syrjäisillä alueilla; vähentää tuloeroja ja köyhyyttä lisäämällä sosiaaliturvajärjestelmän kattavuutta ja riittävyyttä, jatkamalla sosiaalipalveluiden keskitetyn seurantajärjestelmän kehittämistä ja laajentamalla laadukasta kohtuuhintaista ja sosiaalista asuntotuotantoa;

6. parantaa yleissivistävän koulutusjärjestelmän laatua, yhdenvertaisuutta ja tehokkuutta, erityisesti puuttumalla suorituseroihin kaupunkien ja maaseudun välillä, sekä lisää samalla opettajan ammatin houkuttelevuutta työvoimapulan lievittämiseksi; puuttuu osaamisvajeeseen lisäämällä korkeakoulutuksen työmarkkinarelevanssia, lisäämällä ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta, parantamalla aikuiskoulutusta, myös haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien osalta, ja lisäämällä aktiivisen työvoimapolitiikan kattavuutta.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja
